

Kunskapsstyrning för hälso- och sjukvården
Enheten för högspecialiserad vård
NHV-ansokan@socialstyrelsen.se

Ansökningsförfrågan angående att bedriva viss vård vid perifer luftvägsfistlar som nationell högspecialiserad vård

Socialstyrelsen utlyser härmed möjligheten för samtliga regioner att ansöka om tillstånd att bedriva nationell högspecialiserad vård inom vårdområdet perifer luftvägsfistlar.

Bakgrund

Socialstyrelsen har den 9 december 2025 beslutat att viss vård vid perifer luftvägsfistlar, enligt definition nedan, ska utgöra nationell högspecialiserad vård och bedrivas vid två enheter.

Definition

Vuxna patienter med komplicerade perifer luftvägsfistlar ska remitteras till nationell högspecialiserad vårdenhet (NHV-enhet) för bedömning och behandlingsrekommendation.

Efter bedömning av NHV-enhet kan ovanstående handläggas sjukvårdsregionalt om kompetens för detta finns.

Förtydliganden till definitionen

Med komplicerade perifer luftvägsfistlar avses exempelvis, men inte uteslutande:

- Luftvägsfistlar till pleura där det funnits ett luftläckage i mer än fem dagar där kirurgi inte är möjligt
- Postoperativ luftvägsfistel med kvarvarande luftläckage även efter reoperation (exempelvis reoperation med eller utan pleurodes)

Avgränsningar till definitionen

Följande områden, med stark koppling till definitionen, ingår ej i definitionen och ska ej koncentreras på nationell nivå:

- Esofagusfistlar
- Akuta ingrepp där patienten inte kan transporteras

Tillståndprocessen

Det är Nämnden för nationell högspecialiserad vård (nämnden) som beslutar om vilken eller vilka regioner som beviljas tillstånd att bedriva nationell högspecialiserad vård samt beslutar om de särskilda villkoren för tillståndet. En sakkunniggrupp har fått i uppdrag av Socialstyrelsen att utreda och ge förslag på vilken hälso- och sjukvård som ska utgöra nationell högspecialiserad vård och hur många enheter sådan vård ska bedrivas på. Socialstyrelsen har remitterat sakkunniggruppens utredning. För de särskilda villkor som föreslås, se bilaga 1. De särskilda villkoren för aktuellt tillstånd kan komma att justeras av nämnden när beslut om tillstånd fattas.

Regionen ska även uppfylla de generella villkoren som framgår av 4 kap. Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2018:48) om nationell högspecialiserad vård.

Inför nämndens beslut kommer Socialstyrelsen att inhämta ett yttrande från en särskild beredningsgrupp.

När nämnden fattar beslut om vilken eller vilka regioner som ska få tillstånd att bedriva nationell högspecialiserad vård ska patientens bästa vara utgångspunkten vid bedömningen (se prop. 2017/18:40 s. 51 f.). Även systemkonsekvenser t.ex. påverkan på akutsjukvården, patienttransporter samt utbildning och forskning får beaktas vid en fördelning av tillståndet/tillstånden om det är för att säkerställa patientens bästa.

Hur ansökan om tillstånd görs

- Fyll i ansökningsblanketten
- Till ansökan bifogas en verksamhetsplan
- Ansökan ska ha inkommit till Socialstyrelsen **senast den 30 april 2026** på adress Socialstyrelsen, 106 30 Stockholm eller NHV-ansokan@socialstyrelsen.se. Märk ansökan med det tillstånd som ansökan gäller.

Om en region avser att ansöka om flera tillstånd ska regionen fylla i en ansökningsblankett och verksamhetsplan för varje tillstånd.

Kontakt

Vid eventuella frågor eller funderingar kring ansökningsförfarandet kontakta: NHV-ansokan@socialstyrelsen.se

Bilaga 1. Förslag till särskilda villkor- viss vård vid perifera luftvägsfistlar

Kritisk personalkompetens

Samtliga specialister/professioner i det multidisciplinära teamet ska ha specifik erfarenhet/kunskap/kompetens inom det definierade området:

- Specialist i lungsjukdomar (MDK)
- Läkare med erfarenhet/kompetens inom lungintervention (endobronkiella ingrepp) (MDK)
- Thoraxkirurg (MDK vb)
- Radiolog med thoraxkompetens/thoraxradiologisk kompetens (MDK)
- Specialist i ÖNH-sjukdomar (MDK vb)
- Specialist i kirurgi med kompetens inom övre gastrokirurgi (MDK vb)
- Thoraxanestesiolog
- Läkare med ECMO-kompetens (för att kunna hantera komplikationer)

MDK avser resurser som alltid ska delta vid den nationella multidisciplinära konferensen. MDK vb avser resurser som ska delta vid behov.

Andra kompetenser eller förutsättningar för att vården inom det definierade området ska kunna bedrivas

- Koordinator
- Interventionsradiolog (komplikationer, stora blödningar och provtagning)
- Klinisk fysiolog (operabilitet ur funktionssynpunkt)
- Kompetens för att kunna utföra rigid bronkoskopi i interventionssyfte

Kritisk utrustning eller lokaler

- Utrustning för att hantera komplikationer vid interventioner (APC, kryo, diatermi)
- Tillgång till Cone beam CT (mobil datortomografi med 3d-arm) – ej kritisk för att utföra ingrepp men detta vore en investering på blivande NHV-enheter

Övriga villkor

- NHVe ska organisera en regelbundet återkommande nationell multidisciplinär konferens (MDK).
- NHVe ska bidra till att forskning inom det aktuella sjukdomsområdet bedrivs.

- NHVe ska stödja nationellt nätverksbyggande (där alla regioner ingår) bland annat för att underlätta forskning
- NHVe ska verka för strukturerad uppföljning av vårdområdet, t.ex. genom kvalitetsregister.
- NHVe ska ansvara för överrapportering till remitterande enheter och upprätta individuella vårdplaner.
- NHVe ska följa upp patientrapporterade mått.
- NHVe ska verka för framtagning av gemensamma behandlingsriktlinjer inom det definierade området.
- NHVe ska ta fram en gemensam remissmall för anmälan till nationell MDK.
- NHVe ska ansvara för mall för registrering av patienter till register gällande endoskopiska metoder – använda samma åtgärds-koder för att kunna följa upp patienterna bättre på sikt.
- NHVe ska ansvara för att söka etiktillstånd för forskning, publikationer på insamlat/registrerat material.